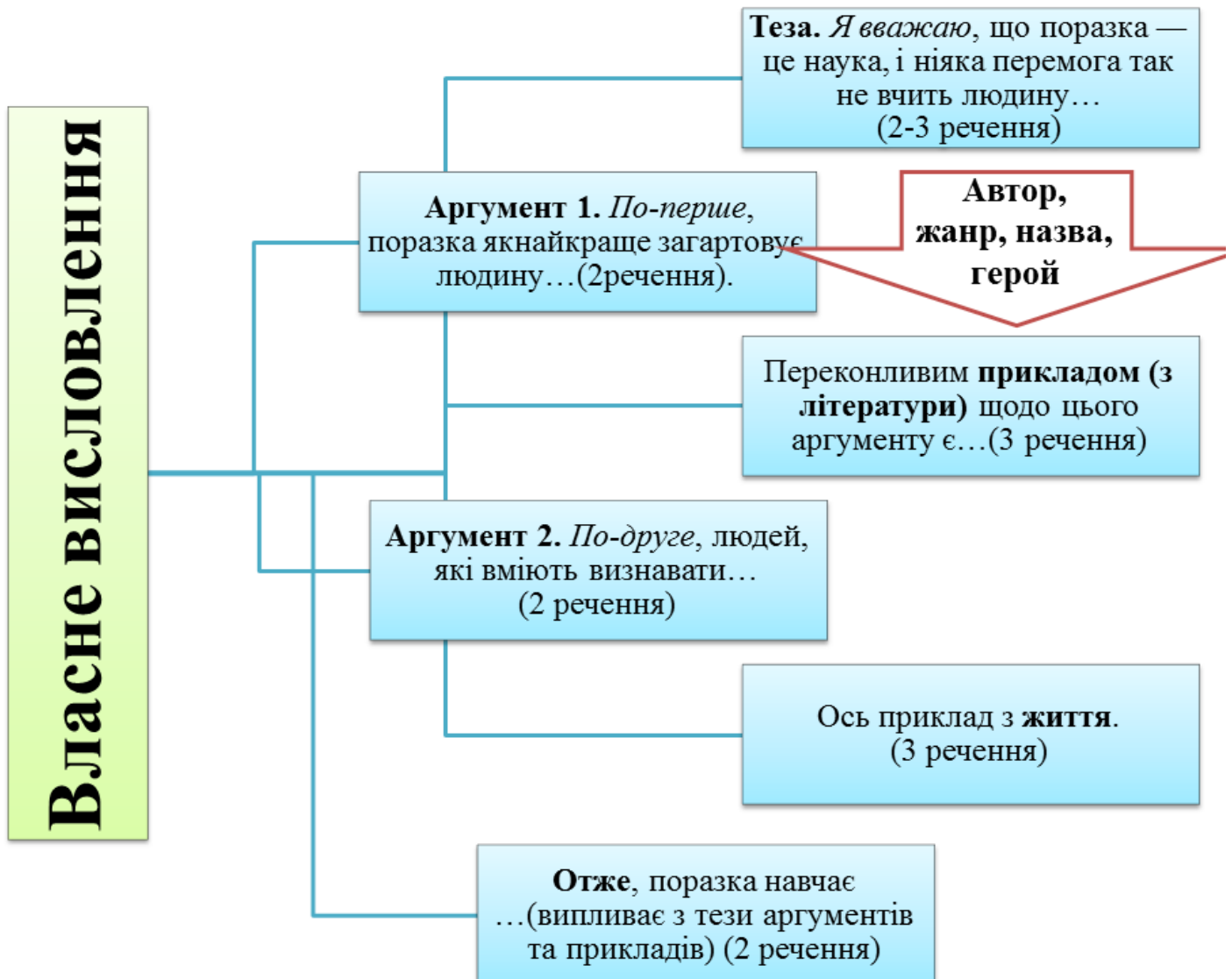

Структура твору ЗНО

Дотримання певної визначеної схеми під час написання твору-роздум – доконечна вимога, виконання якої допоможе учневі переконливо довести свою думку, а вчителю дасть орієнтири для об'єктивного оцінювання. Отож пропонуємо старшокласникам запам'ятати **структуру**:

1. Теза
2. Аргументи.
3. Приклад з літератури чи інших видів мистецтва.
4. Приклад з історії, суспільно-політичного чи власного життя.
5. Висновок.

Середня частина може варіюватися: або подаємо одразу всі аргументи (мінімум два), або по одному, наводячи після кожного приклад. Тоді схема твору матиме такий вигляд:

1. Теза.
2. Перший аргумент.
3. Приклад з літератури чи інших видів мистецтва.
4. Другий аргумент.

5. Приклад з історії, суспільно-політичного чи власного життя.

6. Висновок.

Слід наголосити на логічному зв'язку всіх елементів структури: аргументи доводять тезу, приклади підтверджують правильність аргументів. Це означає, що коли висунути дві тези, то потрібно аргументувати кожен з них двома доказами й до кожного добирати приклади. Тут неважко й заплутатися. Тож треба намагатися чітко й лаконічно викладати свої думки.

Учень повинен знати, що під час оцінювання структури його твору звертатимуть увагу на такі моменти: наявність усіх названих елементів структури, пов'язаність їх (тезі відповідають аргументи, приклади й висновок) і використання спеціальних слів та виразів, потрібних для кожної частини тексту. Це означає, що, оцінюючи **тезу**, викладач візьме до уваги таке:

- теза є;
- вона розташована на початку твору;
- вона сформульована чітко;
- у ній є конструкції, які виражають власну думку.

 СТРУКТУРА ВЛАСНОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ

3

До **прикладів, аргументів та висновку** вимоги такі:

- аргументи містяться після тези та відповідають їй;
- аргументів мінімум два (!);
- приклади йдуть після аргументів і відповідають їм;
- прикладів мінімум два (!): один із художньої літератури чи інших видів мистецтва та один з історії, суспільно-політичного чи власного життя;
- висновок міститься після прикладів і відповідає тезі;
- використані спеціальні слова й вирази, які потрібні для аргументації, наведення прикладів та висновку (*див. таблицю нижче*).

На ЗНО за кожну з п'яти структурних частин твору можна отримати максимум 2 бали. Ще 2 – за логічність твору: поділ на абзаци, логічний розвиток думки, використання спеціальних виразів для зв'язку думок.

Отже, за структуру твору максимально може бути 12 балів. Якщо наступних 12 – за ідеальну грамотність – здобути не так просто, то цілком реально навчитися правильно будувати структуру твору-роздуму.

Критерії оцінювання завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (власного висловлення) з української мови зовнішнього незалежного оцінювання 2019 року

Зміст власного висловлення оцінюють за шістьма критеріями (1, 2, 3а, 3б, 4 та 5), як викладено в таблиці 1.

Таблиця 1

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
1. Теза	Учасник вправно формулює тезу	2
	Учасник не формулює тези вправно	1
	Учасник не формулює тези або формулює тезу, яка не відповідає запропонованій темі	0
2. Аргументи	Учасник наводить принаймні два доречні й переконливі аргументи	2
	Учасник наводить принаймні один доречний аргумент. Аргументи дублюють один одного, тобто другий аргумент перефразовує зміст першого. Один з аргументів не є доречним стосовно сформульованої тези	1
	Учасник не наводить жодного аргументу або наведені аргументи не є доречними	0
3а. Приклад із літератури чи інших видів мистецтва	Один з аргументів підкріплено принаймні одним розгорнутим, добре поясненим прикладом з художньої літератури чи інших видів мистецтва	2
	Немає мотивації наведення прикладу. Приклад не конкретизований через художній образ. У прикладі є фактичні помилки	1
	Прикладу з літератури чи інших видів мистецтва немає, або він не є доречним	0
3б. Приклад, що є випадком із	Учасник наводить принаймні один доречний приклад із власного життя або подію з історії чи суспільно-політичного життя, яка є конкретною, локалізованою в часі та просторі	2

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
життя або історичною подією	Немає мотивації наведення такого прикладу; він не конкретизований; у ньому є фактичні помилки	1
	Прикладу з історії, суспільно-політичного чи власного життя немає, або він не є доречним	0
4. Логічність, послідовність	Висловлення демонструє зосередженість на обговорюваній проблемі, цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу)	2
	У роботі є порушення логічності, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки	1
	Логіки викладу, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки немає	0
5. Висновок	Висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів	2
	Висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами	1
	Висновку немає; висновок не відповідає сформульованій у власному висловленні тезі; висновок не пов'язаний з аргументами та прикладами	0

Мовне оформлення власного висловлення оцінюють за двома критеріями (**6а** та **6б**), як викладено в таблицях 2 і 3.

Таблиця 2

Критерій	Кількість помилок	Бали
6а. Орфографія та пунктуація	0–1	4
	2–6	3
	7–11	2

	12–16	1
	17 і більше	0

Таблиця 3

Критерій	Кількість помилок	Бали
6б. Лексика, граматики та стилістика	0–1	4
	2–4	3
	5–7	2
	8–10	1
	11 і більше	0

Під час оцінювання орфографічної й пунктуаційної нормативності роботи **2 (дві) негрубі** помилки рахують як **1 (одну) грубу**.

До негрубих зараховують такі помилки:

- у написанні великої літери в складних власних назвах;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках нерозрізнення **не/ні** (*не хто інший / ніхто інший ...*);
- у випадках, коли замість одного розділового знака поставлений інший;
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їхньої послідовності.

Негрубу орфографічну й негрубу пунктуаційну помилки не сумують і не зараховують як **1 (одну) грубу**.

Систематичне порушення норм милозвучності (**3 (три) і більше** випадків порушення на одне з правил: **у–в, і–й–та**) рахують як **1 (одну) орфографічну помилку**.

Роботу, що **не відповідає темі** власного висловлення, оцінюють у **0** балів. Роботу **обсягом до 100** слів оцінюють у **0** балів.

Практичні поради щодо написання творчого завдання ЗНО

ЗНО з української мови та літератури

Час

- На виконання тесту – 180 хв.
- Із них на написання твору, зазвичай, треба залишити 60 хв.

Оцінювання

- Максимум за весь тест – 104 бали.
- Із них за творче завдання – 20 балів = 19% успіху.
  - **Зміст – 12 балів:**
    - Теза – 2 бали
    - Аргументи – 2 бали
    - Приклад з літератури чи інших видів мистецтва – 2 бали
      - Приклад з історії чи особистого життя – 2 бали
    - Логічність, послідовність – 2 бали
    - Висновок – 2 бали
      - **Мовне оформлення – 8 балів:**
        - Орфографія і пунктуація – 4 бали.
        - Лексика, граматики і стилістика – 4 бали.

10 моментів, які слід узяти до уваги !!!

1. 200 слів

- Менше 100 слів – твори не перевіряються.
- 100-200 слів – оцінка значно нижча.
- 200-210 слів – цілком достатньо, менше помилок.
- Близько 250 слів – ТІЛЬКИ якщо у вас великі цитати чи приклади.

2. Думай про читача

Почерк – постарайся якнайкраще

Абзаци - ширина великого пальця

Поля – рівні, відступ від лівого краю

3. «Сендвіч»-структура

Вступ (теза)

- Аргумент-1 - Приклад 1
  - Аргумент-2 - Приклад 2
  - Аргумент-3 (аргументів мінімум 2) - Приклад 3
- Висновок (перефразована теза)

4. Баланс частин

- Вступ = Висновок (приблизно 40 і 40 слів)
- Вступ + Висновок < Основна частина

5. Ключові слова

- Метод ключових слів:

ПРИКЛАД:

Тема «Хто над ким володарює – золото над людиною чи людина над золотом?»

1. Відповідно до теми виділяємо близько 10 найпростіших ключових слів різних частин мови:

Гроші, багатство, щастя, людина, багатий, бідний, володарювати, розбагатіти, багато

2. Підбираємо синоніми: Гроші = фінанси, прибутки, засоби існування, «купило»

Багатство = достаток, золоті гори

Щастя = добробут

Людина = кожен, ми, люди, світ, суспільство

Багатий = заможний, забезпечений, грошовитий

Бідний = нужденний, убогий

Володарювати = панувати, захоплювати, поглинати

Розбагатіти = розжитися Багато = доволі, велика кількість, вдосталь, чимало, без ліку

3. Розподіляємо рівномірно по тексту, не повторюючись.

6. «Перехідники»

- **Теза:**

Я думаю (вважаю, підтримую, не погоджуюся, переконаний); Мені здається; На моє переконання; На мою думку...Моя точка зору на цю проблему така: ...

- **Аргументи:**

Свідченням (доказом, підтвердженням) цього є...; Чому я так думаю? Тому що...;

Спробую переконати вас такими аргументами... Я так вважаю, тому що ... Аргументом на користь моєї думки може бути те, що ... До того ж ... Довести своє твердження я можу такими аргументами: На користь моєї думки можу навести такі аргументи: ...

Моє переконання ґрунтується на тому, що, по-перше, ..., а по-друге, ...

Хоч моя думка, можливо, видається дивною, спробую переконати вас такими аргументами: ...

- **Приклади:**

Спадає на думку герой...; Говорячи про..., не можна не згадати; Історія також дає багато прикладів... Один із них - ...; Наприклад, у моєму житті... Скарбниця світової літератури дає багато прикладів щодо порушеної проблеми. Так, ... На згадку приходить герой ...

У зв'язку з порушеною проблемою хочеться згадати твір ...

Яскравим прикладом саме такого розуміння ... особисто для мене є ...

Проблема ... є дуже актуальною, тому багато прикладів її розв'язання дає саме життя.

Говорячи про ... , не можна не згадати ...

Повертаючись до думки про ... , можу навести такий приклад: ...Щодо цього яскравим прикладом є образ ... з твору ...Тема мого роздуму порушується у творі ... . Там ...

Найкращою ілюстрацією такого розуміння проблеми є герой ... з твору ...

Історія також дає багато прикладів ... Один із них – ...Згадаймо постать видатного ... Захоплю власний життєвий досвід ще порівняно малий, можу сказати, що ...

- **Висновок:**

Отже, можна зробити висновок...; Таким чином, бачимо, що...; Як було зазначено..., На заверш...
дійти висновку, що ...Підсумовуючи, можна зазначити: ...

Таким чином, можна зробити висновок, що ...Отже, бачимо, що ...На завершення свого розд...

- **«Перехідники» між реченнями:** по-перше, по-друге, з одного боку, з іншого боку, отже, та...

чином. Повертаючись до думки про..., хочу зазначити, що ...Як я вже стверджував, ...

Як уже зазначалося, ...Як можна побачити, ...

НЕ ЗМІШУВАТИ ЦІ КАТЕГОРІЇ!!!

7. Цитати (Необов'язкові, але дуже бажані).

Де шукати ті цитати? } **Вигадайте!** (Моя мама часто каже мені: ..., Дідусь вчив мене у дитини...
мого найкращого друга Сашка: ...). **Історія має бути правдоподібною.**

Дотримуйтесь правил оформлення цитат: 1) Х сказав: «...», що, на мою думку, цілком справе...

2) «...», – сказав Х. «... !?» - сказав Х.

8. Приклади

- 1 приклад з літератури чи інших мистецтв (кіно, театр)
- 1 приклад з історії чи власного життя (вигадайте!)
- Приклад іде ПІСЛЯ сформульованого аргументу
- Обов'язково спитайте себе: «Чи не є мій приклад «притягнутий за вуха»?»

Приклад має ілюструвати аргумент!!!

9. Перевірй ретельно з різних аспектів

1) Написання слів;

2) Вживання розділових знаків;

3) Вживання слів:

А) уникнення повторів, підбирайте синоніми;

Б) стилістично правильне вживання слів

В) закони милозвучності (у-в, й-і, ся-сь):

10. Не будь нудним

Змусьте людину, яка перевірятиме твір, усміхнутися хоча б раз: «Сковорода ніяк ні міг жити...
його називають «українським хіпі»» «Мабуть, кожен при підготовці до ЗНО відчув на собі ча...
НЕ ПЕРЕБОРЩІТЬ... Перли творів ЗНО:) (<http://www.osvita.org.ua/articles/765.html>): «Шановні...
мені добру оцінку, бо батьки мене повісять» « Всі ми незабаром помremo. Бажаємо успіху.»